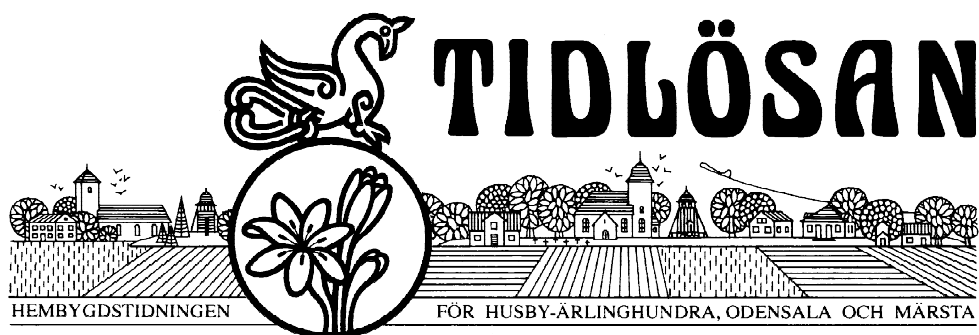

Den 19 augusti, Hembygdens Dag

Nr 3. Augusti 2012. Årgång 19

OMSLAGSBILDEN:

Dyrbar industrihistoria. Den 4 april lades en kexburk ut till försäljning på auktionssaiten Tradera. Utropet var på blygsamma 20 kronor. När auktionen avslutades den 15 april kl 21:33, hade 8 intressenter lagt 41 bud. Den anonyma, lyckliga köparen fick betala 441 kronor plus 52 kr i frakt.

Burken är av plåt och mäter 12x12x12 centimeter. Den har innehållit Mariekex från Svenska Kexfabriks-Aktiebolaget i Märsta. Burken är prydd med den örn vi känner till från en bild med hela personalen på utflykt till Sigtuna år 1919.

TIDLÖSAN

UTGES AV:

Husby-Ärlinghundra Märsta
Hembygdsförening
195 91 Märsta
Plusgiro: 36 15 92-9

UTKOMMER: 4 gånger per år.

TRYCK: PP-Tryck, Märsta

REDAKTION:

Giselher Naglitsch, ansvarig utgivare
Tel. 08-591 155 14
E-post: tidlosan@hembygdmarsta.se

Manus mottages med tacksamhet.
Vi förbehåller oss rätten att i
samarbete med författaren redigera
det insända materialet.

INNEHÅLL

Sid

Jag har så vårt med minnet	3
Ordföranden minns, Eva Svensson	4
Abraham Klang, soldat nummer 134 i Brunnby	8
Odensala likvagn, äntligen hemma	10
Höstrusk, ping-pong och solsken	16
Brev från läsekretsen	17
Proletärupproret	18
Hänt	19
Händer	19
Hembygdens Dag 2012	19

BLI MEDLEM I VÅR FÖRENING

Medlemskapet berättigar till deltagande i alla evenemang, även de som inte är öppna för allmänheten, och du får Tidlösan i din brevlåda fyra gånger om året. Avgiften är 120 kronor om året och gäller för hela familjen.

Enklaste sättet att bli medlem är att sätta in avgiften på vårt Plusgiro med angivande av *namn och adress*. Skriv gärna *Ny medlem* som referens.

För mera information gå till föreningens hemsida: **www.hembygdmarsta.se**

JAG HAR SÅ SVÅRT MED MINNET!

Jag har så svårt med minnet. Ibland gäller det mitt eget minne. Men mest är jag förargad över andras bristande minne - att inte vilja minnas att minnen är viktiga och måste berättas. Var finns alla minnen från Färgfabriken, Sörlings, skolan, alla kommunala inrättningar och utvecklingen av samhället under 1960-70-80-talen? Jag kan inte minnas så mycket av detta, för jag var aldrig med. I början av 1960-talet flyttade Gunilla och jag från Märsta. När vi kom tillbaka hade jag min arbetsplats på annan ort. Jag kan inte berätta den tidens historia – för det är inte mina minnen!

Matsilvers personal skrev om sin arbetsplats när den hade stängts. Men vad har ni, Färgens, kommunens och Sörlings folk gjort? Och ni, som har tillbringat så mycket tid på alla andra industrier och handelsföretag som kom hit i den stora ruschen? Om ni inte minns det nu, så blir det inga bevarade minnen! Era minnen behöver samlas ihop och sättas på pränt.

Det krävs inga litterära mästerverk, det är minnena = historien som gäller. Behöver ni hjälp med bearbetning av texter så finns hjälp att få genom Tidlösan, som också gärna publicerar materialet.

DU behöver inte göra det ensamt. NI från den gamla arbetsplatsen behöver bara samlas över en kopp kaffe och minnas, skriva ned små episoder, leta bilder... Svårare än så behöver det inte vara att bevara minnen. Under våren har en Arlanda-grupp kommit igång i Husby skola.

Gunilla och jag försöker komma vidare med Steninges historia. Säteriet var länge kommunens största arbetsplats. Vi söker dig som kan bidra med egna eller uppsnappade minnen om arbets- och det sociala livet på Steninge, små historier och bilder, i all enkelhet.

Efter snart 19 fullbordade årgångar av Tidlösan känns det svårt att förnya tidskriften. Redaktören vill att fler engagerar sig i en redaktionsgrupp eller liknade, för att förnya och föra Tidlösan vidare. Det finns en borte gräns för hur länge man skall hålla på med en sådan uppgift – hur roligt det än må vara. Intresserade må höra av sig till Tidlösan eller styrelsen.

Giselher

ORDFÖRANDEN MINNS

Eva Svensson svarade omedelbart ja, när Tidlösan bad henne att delge läsarna lite minnen från hennes tid som ordförande i föreningen. Det visar lite av den starka känsla Eva alltid haft för vår verksamhet. Så stark att hon vid två tillfällen svarade ja på valberedningens propåer om att axla ordförandeskapet.

Jag var ordförande i två omgångar under åren 1985-1991. När jag nu tänker tillbaka på dessa år i föreningens styrelse, måste jag ställa mig frågan, vad har då en hembygdsförening för funktion? Det är ju skiftande uppdrag, olika från förening till förening, skiftande över tiden. I Husby-Ärlinghundra Märsta Hembygdsförening har verksamheten varit av olika slag.

Odensala och Märsta är ju en gammal bygd och med åren har Märsta vuxit som centralort på grund av att Arlanda ligger här. Medan Odensala har haft en lugnare utveckling. Märsta har blivit ett invandrartätt samhälle och många invandrare har här fått en ny hembygd. Odensala har i stora delar behållit sin lantliga karaktär, om än jordbruket har blivit rationaliserat och korna nästan har försvunnit och ersatts av många fritidshästar.

Odensala har under halva dess verksamhetstid varit en del av Husby-Ärlinghundra Märsta Hembygdsförening. Detta trots att ett formellt samgående aldrig kom tillstånd. Redan 1945 hade det bildats en hembygdsförening i Odensala, men den blev vilande utan verksamhet och utan formella beslut om avveckling. Det finns till och med uppgifter om att Odensala skulle ha gått

ihop med Husby-Ärlinghundra redan 1952. Dessa går dock inte att verifiera i bevarade handlingar. Klart är att Husby-Ärlinghundra Märsta Hembygdsförening antog nytt namn och nya stadgar 1982.

Sedan dess finns Odensala socken upptagen som en del av föreningens verksamhetsområde. För de flesta Odensalabor är det inte konstigt att ha en gemensam hembygdsförening med grannsocknen. De två socknarna har ju haft så mycket gemensamt under århundraden, inte minst vår gamla skola i Husby.

Naturligtvis har föreningen och dess verksamhet ändrat karaktär under åren tiderna ändrats. Och vi måste ju följa med tiden. Det som var det stora evenemanget under mina år i föreningens styrelse var ju Hembygdens Dag i augusti, då många återvänder till hembygden för att träffa nära och kära och minnas.

Bland några aktiviteter som jag särskilt minns var uppskattade var att vi bakade i vedugn i det återuppförda soldattorpet från Torrhäll. Det var Gunvor Frank från Vidbo som hjälpte till och lärde ut hur man gjorde. Ulla Bergvall från Märsta, Peder Andersson från Kättsta, Gunvor Andersson,

Märsta, från Odensala var Gun och Allan Pettersson och jag med i bagarstugan. För att allt skulle fungera som det skulle måste den stora ugnen tändas upp redan dagen före, för att bli riktigt och jämnt varm. Också degen måste sättas dagen före. Brödet som bakades bjöds som smakprov med riktigt smör och det mesta såldes snabbt slut tidigt under dagen. Vår kapacitet var begränsad och brödet var mycket uppskattat.

Vid andra tillfällen lagade och serverade vi gamla maträtter i Torpet. Det var som regel Gunvor Eriksson och

jag som stod för detta. Bland annat serverade vi ölsupa och kalvost, stuvade gröna ärter med spicken sill, stekfläsk, brödvälling, m.m.

På Hembygdens Dag var det folkdräktsuppvisning och folkdans som Odensala Folkdansgille stod för. Friluftsgudstjänst har det alltid varit under åren.

I skolan hade vi vävstuga där 8-10 lärde sig väva under ledning av Anki Lindh. Studieverksamhet bedrevs i Studieförbundet Vuxenskolas regi.

Vävkurs i skolsalen Husby skola 1981. Anki Lindh t.v. instruerar Gunilla Hälludd, som sitter i vävstolen. Maria Johansson, i mitten, ser på och lär.

Ett intressant inslag var när vi bildade en särskild studiegrupp, Odensala-gruppen, som dokumenterade Odensala. Bland annat gav vi ut *Odensala vår bygd* och *Bondeminnen från Odensala*. Under denna tid var det Bor Lindh som höll i det praktiska så att skrifterna blev förverkligade.

Hembygdsföreningen har ju en stor samling av bilder, och många gånger hände det att man fick dessa bilder identifierade under Hembygdens Dag eller vid andra medlemsträffar. En del träffar var särskilt inbjudna kring dessa bilder.

Ja detta var några axplock om vad som hände i Hembygdsföreningen när jag var ordförande. Bland övriga uppskattade aktiviteter mins jag särskilt vår Valborgsmässobrasa med vårtal och sång.

Jag lägger med några av de recept vi använde på Hembygdens Dag, så redaktören kan förmedla till läsarna

Eva Svensson

SPICKEN SILL

Så här beskriver Barbro Granath i Enköping sin barndoms spicken sill.

Ta salt sill direkt från silltunnan. Vattna ur sillen några timmar. Rensa sillen från inälvor, fenor och huvud. Låt skinn och ryggben vara kvar. Skär sillen i 3 cm stora bitar tvärsöver ryggbenet. Servera med rå rödlök och kokt skalpotatis eller stuvade torra, gröna ärter.

BONDBÖNVÄLLING

10 personer. Receptet har lämnats av Johanna Almkvist, hustru till gårdsägaren Edvard Almkvist, Gamla Uppsala socken, 1905.

1 1/2 l spritade bondbönor 2 l vatten
2 3/4 l mjölk
3 rågade msk vetemjöl
1 tsk kryddpeppar
1 msk salt
1 knippa finhackad persilja

Beredning:

Bönorna sättes på att koka färdiga i det kokande vattnet, då spådes med 2 l mjölk. Återstoden av mjölken jämte mjöl, salt och peppar vispas tillsammans och slås till vällingen. Sist tillsättes persiljan att koka en stund.

Kommentar:

3 kg ospritade bönor ger 1 1/2 l spritade.

STUVADE GRÖNA ÄRTER

7,5 dl gröna, torra ärter
1 liter vatten
2 tsk salt
vetemjöl

Beredning:

Lägg ärterna i blöt över natten. Koka ärterna sakta i saltat vatten tills de är mjuka. Häll av vattnet. Avred med mjöl utrört i litet vatten. Serveras till spicken sill med hackad rödlök.

ÖLSUPA

Uppteckning efter torparen Sven Ludvig Johansson, Åltorpet, under Torslunda gård, Haga socken.

1 ½ l svagdricka
½ l vatten
ett par bitar ingefära
5 msk sirap
½ l mjölk
3 msk vetemjöl

Beredning:

Svagdrickan och vattnet kokas upp med ingefära.
Tillsätt därefter sirapen.
Slå till sist i avredningen av mjölk och mjöl under kraftig vispning och låt soppan få ett hastigt uppkok.

KALVOST, 6 personer

1 1/2 l råmjölk
1 ägg
1 msk socker
1/2 tsk salt
1 tsk stött kardemumma

Beredning:

Späd råmjölken med vanlig mjölk så att inte kalvosten blir för hård.

(Pröva råmjölkens styrka genom att koka ett prov i en kopp som ställs i en kastrull med vatten.)

Vispa samman mjölken, ägget, socker, salt och kardemumma.

Häll blandningen i smord form och grädda i vattenbad i ugn, 175 grader tills kalvosten fått vacker färg. Servera med sylt eller saftsås.

ABRAHAM KLANG - Soldat Nr 134 i BRUNNBYS

Det här kommer att handla om min farfarsfar soldaten Abraham Klang, som föddes 1843 i Vassunda socken. Som vuxen levde han i 63 år på torpen Fältbacken och Lindesberg i Husby-Ärlinghundra. Men denna berättelse skall börja med hans föräldrar.

Pehr Ersson Precht föddes den 3 juli 1801 på Haknäs soldattorp i Vassunda socken. I skiftet februari/mars år 1807 föder Pehrs mor trillingar som alla dör på mindre än en vecka. Barnens far, som är soldat befinner sig i Pommern. Han ingår i den svenska hären, som sänts dit i anledning av Napoleonkrigen. Soldaten/fadern avlider där i maj samma år.

Pehr växer upp och även han blir soldat i mitten av 1820-talet. Han blir soldat 28 vid Morga soldattorp, där han efterträder sin två år äldre bror Johan. År 1830 flyttar hans blivande hustru, pigan Margareta Catharina Wikman in. Hon är tio år yngre än Per, född 31/5 1811 i Viksta. På annandag jul 1830 blir det bröllop. Den 29-årige soldaten Pehr Klang och den 19-åriga pigan Margareta Catharina Wikman vigs i Alsike kyrka.

Fyra år senare får Pehr veta att han ska förflyttas till Vinstena, till soldattorp 39. Dit vandrade i maj 1835 den 186,5 cm långa, indelte soldaten Pehr Klang med sin gravida hustru Margareta Catharina. Med var också deras dotter på fyra år och en son på två.

Paret får tillsammans 8 barn, 5 pojkar och 3 flickor, varav 4 uppnår vuxen ålder: Johanna 1831 – 1903, Carl-Eric

1833 - (han flyttar till Stockholm 1851), Jan Petter 1835 - 1902. 38 år gammal döms Jan Petter 1873 av Håbo häradsrätt, för rån, till livstids fängelse och förlust av medborgerligt förtroende för alltid. Det avtjänades på Malmö straffängelse. När Jan Petter 1902 avled på Katarina sjukhus i Stockholm var han skriven på socknen i Lossa församling.

Övriga i syskonskaran var Margareta Christina 1837 – 1838, Gustaf 1839 – 1839, Gustaf 1841 – 1842, *Abraham 1843 – 1926* och Lovisa 1845 – 1848.

När Abraham är 3 år gammal insjuknar Pehr Klang och han dör den 19 maj 1846 i gastritisk feber. Dagen efter begravningen, som äger rum den 24 maj i Vassunda kyrka, kommer Jan Jansson i Säby och häradsdomare Per Wallin i Säby för att förrätta bouppteckningen. Närvarande är den knappt 35-åriga änkan Margareta Catharina Wikman med 5 omyndiga barn, sönerna Carl 13 år, Petter 10, Abraham 3 och döttrarna Johanna 15 och Lovisa 1 år. Deras rätt och intressen bevakas vid detta tillfälle av den avlidnes äldre bror, torparen Johan Klang i Rysstorp under Lövsstholm. Egendomen uppgavs av änkan.

Tillgångarna uppgick till 99 riksdaler 29 skilling och skulder uppgick till 192 riksdaler 40 skilling och 4 runstycken. I skulden ingår fattigprocenten om 6 skilling som dödsboet betalade. Om skulden någonsin reglerades är inte känt för mig, men änkan levde fattigt hela sitt återstående liv till 1854.

Familjen hankar sig fram under ett nådeår i soldattorpet. Men år 1847 flyttar en ny soldat med hustru in. Margareta Catharina lämnar sitt yngsta barn som fosterson till soldaten Per Gustaf Kron och hans hustru Maja Greta Asplund som bor i Skålstå. Abraham som vid tillfället är 5 år kommer att bo hos Kron i fyra år.

Abrahams moder har under tiden flyttat till Sigtuna och träffat en ny man, en kopparslagare Anders Andersson från Rådmansö. De gifter sig i Sigtuna i juni 1850, får en son, Frans Fredrik, samma år och två år senare en dotter som dör strax efter födseln. 1854 flyttar de till Näs i Roslags-Bro, där de får ännu en dotter. Margareta Catharina Wikman avlider den 1 maj 1854 i häftig värk i en ålder av 43 år.

När Abraham har fyllt 9 år måste han byta fosterfamilj. Han flyttar till Edeby som fosterson hos backstugusittaren Jan Ersson och hans hustru Stina Andersdotter. Abraham bor kvar där till 1855, då Jan Ersson avlider. Tolv år gammal flyttar han till bonden och nämndemannen Anders Ersson och hans hustru Greta Pehrsondotter på Haknäs.

Under Abrahams resa som fosterbarn i olika fosterfamiljer står det som anmärkning i husförslängden ordet fattigdel (socialbidrag). I samband med hans 13 årsdag upphör begreppet fattigdel. Nu tituleras han gosse och kan själv börja arbeta. Som brukligt då blir han dräng. Det finns inte mycket annat att välja på.

I Haknäs är han i två år. År 1857 flyttar han till Edeby där brukaren Jan Petter Andersson och hans hustru Greta Stina Jansdotter bor. Han är i Edeby bara ett år.

För nu är det dags för Abraham att vidga sina vyer och flytta till Sankt Olof församling. Idag skulle han ha korsat en länsgräns, men det gjorde han inte år 1858. Under ett år skall han bo och arbeta hos torparen Fredrik Matsson och hans hustru Anna Stina Lindqvist i Slätterkärret, Lövestaholm. Nu tituleras Abraham dräng. Det är ju självklart, han har fyllt 15 år och då är man varken barn eller gosse. Vid denna tid var man vuxen i den åldern. Sejouren på Slätterkärret varade i ett år.

Idag ligger Lövestaholm i Odensala socken. Men då var det ett väldigt pendlarland mellan Sankt Olof och Odensala socknar. Slätterkärret stavades på den tiden med o.

År 1859 gick Abrahams vandring vidare till Knivsta, som brukligt var i oktober månad. Denna gång till Noor, där kammarherren och friherren,

fortsättning sid 12

ODENSALAS LIKVAGN - ÄNTLIGEN HEMMA

Under min tid som ordförande i Husby-Ärlinghundra hembygdsförening skulle Odensala kyrkas klockstapel repareras, närmare bestämt 2006. I klockstapeln hade Odensala sockens likvagn förvarats i många år. Detta efter att den hade pensionerats från sina uppdrag. Vagnen inköptes troligen 1920-21 under en tid då bilen gjorde sitt intåg i det svenska samhället. Man frågar sig då, varför just en hästdragen sådan? Var priset sådant att kyrkorådet ansåg det värt ett inköp? Detta är föremål för vidare forskning.

Vagnen måste räddas, den fick inte vara kvar i klockstapeln. Jag tog då kontakt med Annalenah Wandel på Ista och hon kunde erbjuda plats för vagnens fortsatta förvaring. Flytten ombesörjdes av Allan Pettersson och Svenska kyrkan i Märsta. Och där blev den stående tills dags dato.

Jag har sedan dess haft politiska uppdrag i Svenska kyrkan (kyrkogårdsnämnden som suppleant) där jag framfört önskemål om att något gjordes för likvagnens förvaring. Detta med stort stöd av Eva Svensson som är ordinarie i nämnden. Både Eva och jag var engagerade i Odensala sockenråd och arbetade där vidare med frågan.

År 2011 anställdes en ny kanslichef på svenska kyrkan i Märsta, Susanne Hedman Petersson. Hon hade av någon anledning fått nys om ärendet och vi träffades ute på Ista för att bese underverket. Hon blev den förlösande knuten. Om ni kan skrapa fram pengar så står kyrkan för bygglovet var hennes svar. Sagt och gjort så började jag uppvakta personer som skulle kunna bidra till ekonomin för detta bygge. Ett garage i närheten till kyrkan måste det bli.

En arbetsgrupp bildades i Odensala sockenråd, som skulle ta sig an detta arbete. Gruppen bestod av mig Sven Eriksson, Allan och Gun Pettersson och Åke Ossmark (ordförande i kyrkogårdsnämnden).

Lätt har det inte varit men ändå gläder det mig att så många organisationer, företag och personer har velat bidra till byggandet. Ett intresse har funnits att bevara denna klenod. Det handlar inte om att bevara ett föremål i miljonklassen, utan ett bruksföremål som har använts vid allvarsamma tillfällen i Odensala och Husby-Ärlinghundra socknar.

2012-05-21 var dagen med stort D. Klockan 10:00 stod Svenska kyrkan i Märstas personal och personal från stadsbyggnadskontoret i Sigtuna kommun uppställda vid Ista för att hjälpa oss med att flytta över likvagnen till sitt nya hem vid kyrkan.

Transporten gick bra utan att vagnen tog någon skada. Extra öppning hade förberetts för att kunna rulla in vagnen från gaveln men den behövdes inte användas. Vagnen kunde med lätthet rullas in i sitt bo.

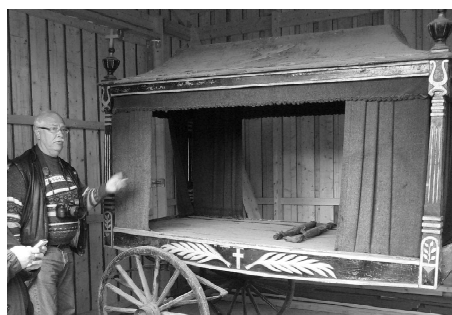
En Odensalabo är på sin sista färd i den omskrivna vagnen. Av årstiden att döma bör den ha varit försedd med skidor under hjulen. Några mindre närstående åskådare hedrar den döde med en tyst stund vid väggkanten.

Dammig stod hon nu här med slakande hjul och bad om hjälp för att komma i form. En hjälp som kommer att ta sin tid. Kontakt har etablerats med Kurt Fredriksson och hans son Kaj om hjälp om hur vi skall bete oss, Kurt som kunnig målare och Kaj som kunnig konservator. Detta ger mig hopp om att vi inom några år skall kunna uppvisa en vagn i gott skick värd att bese.

Slutligen vill jag framföra ett varmt tack till alla som gjort det möjligt att uppföra vagnens slutliga förvaring. Ni har alla bidragit efter er vilja och förmåga. Det kommer att framgå på den skylt som skall placeras på byggnadens fasad. Först en provisorisk men senare med en skylt värdig denna byggnad. Detta för att visa vad en gemensam ansträngning kan resultera i. Jag hoppas att detta intresse för vår bygd kommer att bestå. Detta med tanke på ev. kommande projekt som kan komma upp i vår verksamhet.

Vår bygd förändras och detta kanske kan vara ett sätt att påverka via vårt sockenråd i Odensala. Ett varmt tack!

*Sven Eriksson
Odensala sockenråd*

Den sista maj, i anslutning till sopp-lunchen i Odensala prästgård, kunde Sven Eriksson premiärvisa Odensala sockens gamla likvagn i sitt nya garage intill kyrkan.

Foto: Giselher

fortsättning från sid 9

änkeman Carl Hermelin höll till. Hans hustru friherrinnan Fredrika Charlotta Bonde hade avlidit i Uppsala i januari året innan. Abraham blir dräng på Noor med en massa andra drängar och pigor.

År 1860 och ett år framåt i tiden är Abraham statdräng på Segersta i Knivsta hos änkan Christina Charlotta Ersdotter. Hennes make, fd häradsdomaren Per Pettersson hade hängit sig den 14 november 1856.

År 1862 är han ”skriven på socknen” i Knivsta. Det betyder att han inte har någon fast adress. Vilket kan bero på att han vid denna tid tagit värvning på 18 i Uppsala för att utbilda sig till indelt soldat. När han är klar med sin utbildning tar han arbete hos arrendator Johan Andersson och hans hustru Johanna Jansdotter på Säby i Knivsta.

FÄLTBACKEN I BRUNNBYS

Den 24 oktober år 1863 tar Abraham ut flyttningsintyg, för att i november flytta till soldattorpet Fältbacken under Brunnby i Husby-Ärlinghundra församling. Torpet är ledigt sedan soldat No 134 Jan Erik Andersson Jung har avlidit på torpet i januari 1863.

Abraham flyttar in på hösten och han övertar tjänsten som soldat 134. Jungs änka Lovisa Olsdotter med barn bor kvar i torpet i 12 år, till 1875 då de flyttar till Fattighuset i Husby. År 1869 föder hon en dotter som betraktas som oäkta. Jungs änka avlider på fattighuset den 3 januari 1890. Här kan nämnas att en dotter till änkan Jung fick utbildning på socknens bekostnad till småskol-

lärarinna. Hon var lärarinna i bara ett år och tvingades sluta när hon gifte sig med en soldat. Mera om Lovisa Ljung kan du läsa i boken Husby Skola 1697-1997.

Sommaren 1864 har pigan Johanna Andersdotter flyttat till Fältbacken. Abraham och Johanna gick i giftastankar och i augusti gick de till prästen och begärde lysning. På den tiden skulle det lysa tre gånger och vilket det också gjorde, den 4, 11 och 18 september. Giftoman var Johannas bror, förmyndaren Jan Andersson i Orkestaby. Han lämnade skriftligt samtycke. Men svågern Anders Ersson i Elgesta var närvarande när bröllopet stod i Husby-Ärlinghundra kyrka den 11 november 1864, mellan den 30-åriga bruden Johanna Andersdotter och den reslige, den blott 21-åriga soldaten Abraham Klang. Abrahams kapten har också givit samtycke till soldatens giftomål.

Abraham och Johanna lever sina liv på soldattorpet. Tillsammans kommer de att få 7 barn. Alla barn är födda på torpet och en efter en flyttar de hemifrån när de har åldern inne.

År 1890 begär Abraham Klang avsked som soldat. Till hans efterträdare som soldat nummer 134 antas Rudolf Axel Andersson Brunnberg, född i Läby 1869. Han blir den siste soldaten i Brunnby.

LINDESBERG UNDER ELGESTA

Den 15 november 1892 flyttar Abraham med hustru och yngsta dottern till Lindesberg. Det är ett torp som ligger under Elgesta.

Med lånad häst och vagn kör de flyttlasset från Brunnby upp till stora vägen som går mellan kyrkorna, korsar den stora vägen och fortsätter en oansenlig väg genom ängar och skog fram till torpet, som skulle bli deras hem i drygt 35 år. Abraham och Johanna är över 50 år gamla och odlar sin täppa och gör dagsverken på Elgesta. Under flera år betalar de hyra till ägaren av Elgesta, friherre A Cederström i Stockholm.

Dottern Anna är en driftig kvinna som tjänar piga i Huddinge. År 1905 gör hon något ovanligt för denna trakt, hon emigrerar till Norra Amerika och börjar arbeta som "servant" hembiträde. När hon har tjänat tillräckligt mycket samt

gift sig med entreprenören Wilhelm Hammarsten återvänder de till Sverige och bosätter sig i Älvsjö. Anna köper torpet så att hennes föräldrar kan bo där i resten av sina liv.

Vid den här tiden, när det var dags för skörd av både hö och säd användes lie och räfsor. Lien användes av männen och räfsorna av kvinnorna. Abraham, trots sin svåra uppväxt var både stor och stark. Min far sa att hans nacke var rak och han hade överarmar som mina lår. När det var dags för männen med sina liar att göra sitt värv på åkrarna, så var det kapplöpning på pigorna att ta rätt efter Abraham, för han kunde med sina väldiga armar svinga lien så att i ett skär få ihop till en nek. De andra

Torpet Lindesberg sommaren 1903. Fr.v. Abraham Klang, Johanna Andersdotter, Albertina Eriksson, två okända barn, Amanda Klang, Karl Hansson, Augusta Klang med döttrarna Gunhild, Anna och Edit (Karin) framför sig.

fick göra två eller tre skär för att få ihop till en nek.

Vidare berättade min far, om en episod när dubbelspåret för Norra Stambanan drogs förbi Märsta, efter ett beslut 1908. En kväll var det dans vid Brunnby och traktens unga var där och dansade till dragspelsmusiken och säkerligen var någon fiol med också. Det var bra stämning och ”högt i tak”. Rallarna hade arbetat färdigt för dagen och gjort sig dansanta. De flesta hade även stärkt sig. Då som nu när man stärkt sig blir det inte bra. Ju längre kvällen led ju sämre blev stämningen på dansbanan mellan traktens män och rallarna, och det var flickorna som var i minoritetet man slogs om. Nu var det några som förstod att detta inte skulle sluta bra. De sprang allt var de förmådde från dansbanan i Brunnby till torpet Lindesberg för att väcka Klangen. Han var måttligt intresserad, men någon hade en plunta med sig som innehöll sprit. Efter att ha förklarat hur det låg till och givit honom ett par supar så följde han med ned till Brunnby. När de väl kom fram fick Abraham tag på två berusade rallare och skallade dem och så där höll han på, han slog den ene med den andre till alla rallare inte var något hot längre. När rallarna hade nyktrat till och insett vad de gjort, gick de mangrant till Lindesberg och ville ha med honom i rallarlaget. Han sade bestämt nej ”och sådana som betar sig som ni gjorde vill inte jag jobba med”. Och förresten var han 65 år gammal.

I början av juli 1926 promenerar Abraham i sällskap med sitt barnbarn

Lennart som är 13 år. De startar hemma i Lindesberg, tar vägen eller rättare sagt stigen ned till grusvägen. Där tar de höger mot Slåsta, fortsätter förbi avtagsvägen till Vennesta vid Håsta. De passerar avtagsvägen mot Skörsta. Nu ser de kyrkan i Odensala som de stannar till vid. De vilar och äter sin medhavda matsäck. Solen skiner från en klarblå himmel. Bredvid kyrkan efter vägen mot skolan ligger fattigstugan. De fortsätter förbi skolan mot Forsby. Vägen går genom skogen. En bit ifrån går järnvägen som går från Stockholm mot Uppsala och norrut. Värmen är hård mot dem. Abraham är 83 år gammal och vägen är lång. Nu skymtar Rosendal. En bit därifrån finner de en källa med vatten och vattnet är kallt och deras kroppar är varma. Det kalla vattnet smakar gott. De kommer till Rosenbacka och Myrbacken, passerar sockengränsen mellan Odensala och Knivsta. Väl framme hos dottern Augusta och mågen, trädgårdsmästaren Alfred Hansson, blir de välkomna och får kaffe med doppa, för att senare få lite mat. Framåt eftermiddagen börjar Abraham bli dålig. De ser på honom att han inte mår bra. Alfred tar sig ner till Forsby gård och lånar häst och vagn och de ser till att Abraham kommer hem. Väl hemma blir han ännu sämre. Dottern Anna, som tillfälligtvis är hemma, tar kontakt med bonden i Sanda och han körs ner till Märsta för vidare transport med bil till Löwenströmska sjukhuset i Upplands Väsby. Läkare konstaterar att han har lunginflammation och han avlider någon dag senare den 8 juli.

En lunginflammation i samband med intagande av kall dryck i form av källvatten tog knäcken på den gamle soldaten, vars liv ändå blev långt, trots en svår barndom.

Anna såg till att hemtransporten från Löwenströmska till Husby-Ärlinghundra kyrka strax blev av. Eftersom det var sommar och varmt var det bråttom med begravningen. Den 11 juli samlades nära och kära för att ta farväl av soldaten. Efter gudstjänsten gick begravningsföljet ut på kyrkogården, tog till höger efter kyrkporten och gick grusgången ett tjugotal meter och stannade vid den grävda graven på vänster sida. Sex starka och allvarsamma män firade ned kistan och familjen tog avsked. Huruvida den gamla sängliggande änkan var med, vet vi inte. Ett äktenskap som varat i drygt 61,5 år var över.

Den 27 december 1926 besöker Häradsdomare Johan Wilhem Eklund i Tomta sterbhuset och förrättar bouppteckning i Lindesberg, Sanda ägor i Husby-Ärlinghundra socken. Närvarande vid förrättningen är dottern Anna och sonen August. På grund av att änkan Johanna är sängliggande är det dottern Anna som redovisar kvarlåtenskapen.

Tillgångarna uppgick till 629,50 kronor och skulderna till 241 kronor. Behållningen var 388,50 kronor.

Som efterlevande sterbhusdelägare antecknas änkan Johanna Klang född

Andersson eller Andersdotter som hon hette som barn, dottern Johanna Amanda gift med Karl Wiktor Hansson, adress Anneberg, Lidingö, dottern Anna Josefina gift med entreprenör W A Hammarsten, adress Örby 83, Älvsjö, dottern Augusta Juliana gift med trädgårdsmästare Hans Alfred Hansson, adress Forsby, Knivsta, sonen arbetaren August Joel Klang, adress Jägarhem, Kolsta, Husby-Ärlinghundra socken, sondottern Agnes Sabina Cecilia Säf gift med spårvagnskonduktör Karl Sköld, adress Hälsingegatan 21, Stockholm, alla är myndiga.

Bouppteckningen skrevs under av Johanna Klang med ett bomärke, medan Anna Hammarsten, Augusta Hansson och August Klang skrev under med sina namnteckningar.

Bo Klang

*Abraham och Johanna Klang,
vid torpet Lindesberg år 1915*

HÖSTRUSK, PING-PONG OCH SOLSKEN

Nu skall jag berätta hur det gick till när pensionären Ernst Svensson fixade till så att barnen i Odensala skola fick tillbaka sin pingishall, skriver Kurt Lundqvist i Gysinge och lovar dessutom återkomma med flera minnen ur den pärm där han har samlat många minnen. Pärmens har en etikett, LIVET. Kurt var under många år sotarmästare i Märsta. Tidlösan har bett honom skriva mera om sin tid här i Märsta och Sigtuna kommun.

Så här var det. Ett par år tidigare började taket i ping-ponghuset att läcka. Rektor Tomas Hjalmarsson hade inga pengar till reparation och något kommunalt tilläggsanslag för åtgärder var inte att tänka på. Rektor var till slut tvungen att stänga pingishuset.

Olycksrisken var överhängande. Stor besvikelse hos eleverna, utestängda från skolans bästa förströelse. Usch, usch! Förslaget att läsa läxor eller förkovra sig på annat sätt under håltimmar och annan spilltid mottogs mycket negativt.

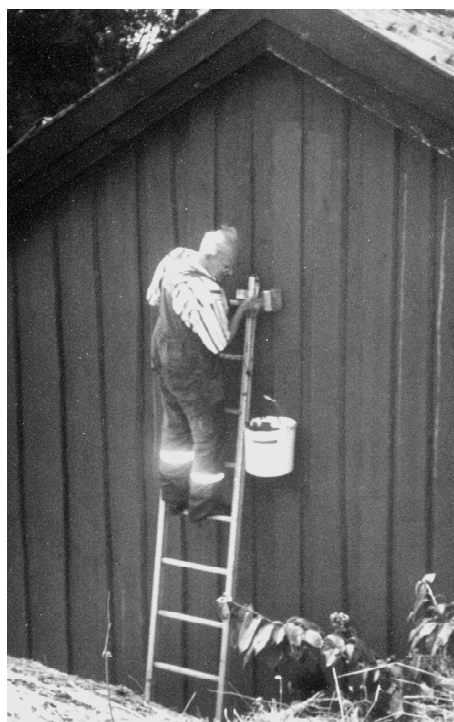
Så hände det sig hösten 2002 att Ernst anmälde sig som "Senior i skolan". Ernst blev populär och snart döptes han till "Skolfarfar" av ungarna.

Ernst upptäckte omedelbart problemet med den stänga pingishallen. Han talade med rektor i ärendet och fick fria händer att lösa problemet, men inga pengar.

Före sin pensionering hade Ernst bl.a. varit kommunpolitiker - fritidspolitiker heter det visst - och haft många kommunala uppdrag. Nu fick han användning för sitt "politiska kunnande". Han ringde till kommunstyrelseledamoten Bosse Andersson och inom några dygn fanns

tio tusen kronor avsatta till reparationen, men också den upplysningen att inte ett öre mera kommunala pengar fanns att få.

Ernst visade sig nu också vara en god organisatör. Snart var hans goda vänner fd snickaren Gustav Änst och tusenkonstnären Arne Lövgren värvade och man satte igång.

Huset var verkligen i dålig kondition. När Ista Såg hörde omständigheterna, lämnade man den största möjliga rabatten plus lite mer till nytt virke. Ekonomin var mycket ansträngd och takteglet var söndervittrat och borde bytas. Då kom Gunnar Karlsson, Pasta Gård, in i bilden. Han hade lagt nytt plåttak på en av sina ekonomibyggnader och hade massor av begagnat taktegel som han skänkte till pingpongföretaget. En lokal elfirma, som jag glömt namnet på, installerade nya elledningar i hela huset gratis.

Återinvigningen ägde rum under pompa och ståt. Det kryllade av ungar, men även många föräldrar var på plats. Eva Svensson, hustru till Ernst, hade med de små, små överblivna smulorna av Bosses tio tusenkronorna, köpt saft och kakor. Allt var frid och fröjd. Det började med en pingistävling. Vem som vann kommer jag inte ihåg, men i de invignings- och tacktalen som hölls av bl.a. kommunens representant, fick Ernst och hans medarbetare mycket beröm. Det konstaterades att man med mycket små medel och stora kluriga initiativ kan utföra stordåd.

När invigningen började inne i pingishallen föll ett lätt regn utanför. När alla gick ut för att beskåda det nya taket hade regnet upphört. Det blev i alla fall en solskenshistoria för alla skolans elever.

Kurt Lundqvist

BREV FRÅN LÄSEKRETSEN

Läste i senaste numret av Tidlösan bildtexten om telestationen som tidigare fanns vid Tingvallahallen.

Har tidigare bott på Tingvalla då jag flyttade dit med mina föräldrar den 1 dec 1961. De två första husen som var klara då var nr 18 och nr 16 (huset som bilden är tagen från)

Min far bor fortfarande kvar i nr 18 och jag är helt övertygad om att han nu är den som bott längst i samma lägenhet på Tingvalla - i 50 år.

Under en ryslig massa år har jag stått i väntrummet/telefonstationen och väntat på bussen. Under en promenad förra året upptäckte jag att hänvisningsstolpen till telestationen fortfarande fanns kvar. Den står i svängen längre ner på Tingvallavägen. Hälsningar

Manne Egenaes

PROLETÄRUPPRORET

Året var 1973. I Sigtuna gamla stad skulle man arrangera "Sigtuna Möte". Man hade ju anordnat två stycken möten i rad, så nu det tredje, det skapade traditioner som f.ö. fortfarande håller igång.

1973 påbjöds att allt skulle fungera i 1890 talet, mat, kläder, skyltning, jippon, nöjen mm. Det annonserades att till tidsenliga kläder skulle utgå ett antal priser. Det är klart att vi ska fixa ett jippo var vi överens om på Arbetare-kommunen.

Söndagen, på utsatt tid, samlades vi sossar vid busshållplatsen. Alla var vi i rätta kläder. Med plakat i händerna och röda flaggor tågade vi iväg på Stora gatan mot Rådhuset. Trängseln var stor och Rådhusområdet fullt med folk. Vi uppträdde som karska proletärer och med slagord som t.ex. åtta timmars arbetsdag. Folkmassan vek åt sidan och vi äntrade Rådhustrappan där jag högt och ljudligt höll ett brand-tal som stöd för Hjalmar Branting vid valet till andra kammaren. Jag kommer fortfarande ihåg några ord som jag skrek:

"Åttatimmarsdagen skär i de härskandes öron". Vi hurrade för Branting

och proletärerna och vi hurrade och vi hurrade tills Gunnar Ridderström, den stor-vuxne polismannen, iklädd 90-talsmundering, kask på huvudet och med dragen sabel störtade fram för att återställa ordningen. Mötesdeltagarna (uppviglarna) sprang åt alla håll och planerligt tog Ridder mej i kragen och

Kurt Lundqvist, s-ledamot i Sigtuna fullmäktige läste upp ett valmanifest från 1800-talet

läste in mej i finkan. Ordningen var återställd till publikens glädje och applåder.

Avslutningen höll på att råka ut för tidsmiss. Åskådarträngseln var så häftig att polismakten inte kunde komma fram. Men vi hurrade och hurrade så ingenting märktes. F.ö. fick många av oss klädpriser. Jag fick en ganska snygg vas.

Kurt Lundqvist

HÄNT

NYA MEDLEMMAR

Roy Hägg, Anette Strömgård, Yvonne Kruse Herb samt Peter Nordlund, Märsta, och Andreas Bonnevier, Odensala, hälsas välkomna som nya medlemmar!

HÄNDER

ARLANDAGRUPPEN samlas tisdagen den **11 september** kl 18.30 för fortsatta minnes- och dokumentationsövningar. Gun och Sven Eriksson hälsar gamla och nya intresserade välkomna till Husby skola.

TRIVSELTRÄFF MED ALLSÅNG 14 oktober kl 15.00, i Husby skola.

ARKIVFÖRENINGEN söker intresserade för medverkan i att till eftervärlden rädda det lokala föreningslivets arkiv och minnen. Ring Ulf Berndtsson för mera information: 0734-14 49 35

HEMBYGDENS DAG

i Husby gamla skola och på Täppavallen

Söndagen den 19 augusti kl. 11.00 – 15.00

Ur programmet:

Dagen inleds med friluftsgudstjänst.

Hela dagen: hantverk, lanthandel, loppis, kulturstig, lotterier, öppet museum, marknadskarameller, servering med hembakat, korv, våfflor, samt fiskdamm för barnen.

Utställning: nyinrättat skolmuseum

Rosie Bjärskog med gitarr och sång

bjuder på underhållning för barn och vuxna

Märsta Dragspelsgille

Kulturskolan har lovat medverka

(Detaljer kring Kulturskolan kan inte meddelas i skrivande stund)

Svenska Kyrkan bjuder på bussresa till Hembygdens Dag

Bussen starar kl 10.00 från Valsta C, hpl vid ICA, kör via Nymärstagatan hpl Willys, ICA Tingvallavägen, Ekillas gård södra, Ekillas gård norra, Monumentvägen, Dragonvägen (Preem), Norrbackaskolan, Märsta station, Husby skola. Retur kl. 13.30. (Se annons Pedikoturer i "Bygden")

VÄLKOMNA!

Svenska Kexfabriks-Aktiebolaget i Mårsta arrangerade en stor personalutflykt till Sigtuna sommaren 1919. Med på utflykten var män, fruar och barn till de anställda. Inte mindre än 87 personer lät sig förevisas framför fyra reklamstandar för firmans Örn-Kex.